

Republika Srbija
VRHOVNI SUD SRBIJE
Rev 3220/05
01.06.2006. godina
Beograd

Vrhovni sud Srbije u Beogradu, u veću sastavljenom od sudija: Vesne Popović, predsednika veća, Mirjane Grubić, Jasminke Stanojević, Jovanke Kažić i Milomira Nikolića, članova veća, u parnici tužioca AA, čiji je punomoćnik AB, advokat, protiv tuženog BB, čiji je punomoćnik BA, advokat, radi izvršenja ugovora i po tužbi tužioca BB, protiv tuženog AA, radi poništaja ugovora, odlučujući o reviziji tuženog - protivtužioca, izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Beogradu Gž. br. 1794/05 od 22.06.2005. godine, u sednici održanoj 01.06.2006. godine, doneo je

R E Š E N J E

UKIDAJU SE presuda Okružnog suda u Beogradu Gž. br. 1794/05 od 22.06.2005. godine i presuda Trećeg opštinskog suda u Beogradu P. br. 2543/02 od 14.10.2004. godine, pa se predmet vraća prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

O b r a z l o ž e n j e

Presudom Trećeg opštinskog suda u Beogradu P. 2543/02 od 14.10.2004. godine, stavom prvim izreke, usvojen je tužbeni zahtev tužioca AA, pa je obavezan tuženi BB da tužiocu na ime izvršenja ugovora o prodaji robe od 07.06.1995. godine isplati ostatak kupoprodajne cene u iznosu koji predstavlja dinarsku protivvrednost 40.000 DEM po kursu na dan 01.01.1996. godine, kao dana dospeća obaveze, sa zakonskom zateznom kamatom na tako dobijeni dinarski iznos počev od 01.01.1996. godine, kao dana dospelosti, pa do konačne isplate, kao i da tužiocu naknadi troškove spora od 59.940,00 dinara, sve u roku od 15 dana po prijemu presude. Stavom drugim izreke, odbijen je tužbeni zahtev BB kojim je tražio da se poništi ugovor o prodaji robe zaključen u Beogradu 07.06.1995. godine između AA kao prodavca i BB - kupca, zatim da mu AA isplati 50.000 DEM za zakonskom zateznom kamatom počev od 21.06.1995. godine pa do konačne isplate na ime povraćaja isplaćenih sredstava po ugovoru čiji je poništaj tražio, kao i da mu na ime troškova emitovanja spotova na TV "VV" u periodu od 03.06.1995. godine do 08.12.1995. godine isplati 48.210,00 dinara sa zakonskom zateznom kamatom počev od 15.12.1995. godine, te na ime troškova za marketinške usluge plaćene Agenciji "GG" iznos od 2.311,00 dinara sa zakonskom zateznom kamatom počev od 06.09.1995. godine pa do isplate, na ime troškova prevoza na relaciji DD 3.600,00 dinara sa zakonskom zateznom kamatom počev od 29.06.1995. godine do isplate i iznos od 1.000 DEM sa zakonskom zateznom kamatom od 12.06.1995. godine, iznos od 1.000 DEM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 19.06.1995. godine, iznos od 500 DEM sa zakonskom zateznom kamatom od 21.06.1995. godine i 2.200 DEM sa zakonskom zateznom kamatom od 19.07.1995. godine pa do konačne isplate, sve u dinarskoj protivvrednosti, po kursu na dan isplate, a na ime troškova zakupa lokala iznos od 3.000,00 dinara sa zakonskom zateznom kamatom od 15.09.1995. godine pa do isplate, na ime troškova ispitivanja proizvoda pred ___ institutom u Beogradu 500,00 dinara sa zakonskom zateznom kamatom od 14.07.1995. godine pa do konačne isplate, na ime troškova pregleda ispitivanja oruđa od strane Instituta "Kirilo Savić" u Beogradu.

Presudom Okružnog suda u Beogradu Gž. 1794/05 od 22.06.2005. godine, stavom prvim izreke, odbijena je kao neosnovana žalba tuženog - protivtužioca BB, pa je potvrđena presuda Trećeg opštinskog suda u Beogradu P. 2543/02 od 14.10.2004. godine, u delu stava prvog izreke, kojim je odlučeno o isplati ostatka kupoprodajne cene u iznosu koji predstavlja dinarsku protivvrednost 40.000 DEM po kursu na dan 01.01.1996. godine, kao dana dospelosti obaveze, kao i u stavu drugom izreke presude. Stavom drugim izreke, ukinuta je prvostepena presuda u preostalom delu stava prvog izreke kojim je odlučeno o kamati i troškovima parničnog postupka i u tom delu predmet vraćen Opštinskom sudu na ponovno suđenje.

Protiv pravnosnažne presude donesene u drugom stepenu tuženi - protivtužilac blagovremeno je izjavio reviziju zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava.

Vrhovni sud je ispitao pobijanu presudu u smislu čl. 386. ZPP ("Sl. list SFRJ" br. 4/77, 36/77 ... i "Sl. list SRJ" br. 27/92, 31/93, sa kasnijim izmenama i dopunama), koji se primenjuje na osnovu čl. 491. stav 4. Zakona o parničnom postupku ("Sl. glasnik RS" br. 125/2004) i našao da je revizija osnovana.

Prema utvrđenom činjeničnom stanju, između tužioca - protivtuženog, kao prodavca i tuženog - protivtužioca (kupca) 07.06.1995. godine zaključen je ugovor o prodaji robe kojim je tuženom - protivtužiocu prodata taksativno nabrojana roba pod tačkama 1-5., a pod brojem 1. naveden je "___" specijalni proizvod zaštićen kao patent sa podacima i kompletnom dokumentacijom o njegovoj registraciji kod Saveznog zavoda za patente sa pravima do 2000. godine. Cena za robu označenu pod brojem 1. utvrđena je u visini od 60.000 DEM, a za ostale mašine pod rednim brojem 2-5. od 30.000 DEM tj. ukupno 90.000 DEM, s tim da će kupac isplatiti i preuzeti svu kupljenu robu sukcesivno, najkasnije do 31.12.1995. godine. Inače, kupac robu kupuje u viđenom stanju tako da nema pravo na naknadne primedbe u pogledu kvaliteta i drugih osobina kupljenih mašina, alata i repromaterijala. Tuženi - protivtužilac preuzeo je robu i isplatio deo cene od 50.000 DEM, a nije platio još 40.000

DEM. Posle ovoga, tuženi - protivtužilac otpočeo je prodaju i proizvodnju proizvoda pod imenom "___" (___naprava) i to je nesmetano vršio. U vreme zaključenja ugovora o prodaji, pomenuti proizvod nije bio zaštićen patentom, već samo robnim žigom, a rešenjem Saveznog zavoda za intelektualnu svojinu od 05.10.2001. godine usvojen je zahtev tužioca - protivtuženog za priznanje malog patenta za pronalazak pod nazivom "___naprava".

Tužbom podnetom 30.01.1996. godine tužilac AA tražio je da se obaveže tuženi BB da mu isplati ostatak ugovorene kupoprodajne cene od 40.000 DEM u dinarskoj protivvrednosti po kursu na dan 01.01.1996. godine, kao dana dospeća obaveze, sa zakonskom zateznom kamatom na tako dobijeni dinarski iznos počev od 01.01.1996. godine - dan dospelosti pa do konačne isplate, a tuženi je 05.06.1996. godine podneo tužbu protiv tužioca radi poništaja ugovora od 07.06.1995. godine i naknade štete, zbog toga što je doveden u zabludu da kupuje proizvod "___" zaštićen kao patent, a što nije bilo tačno.

Članovima 17. i 18. Zakona o obligacionim odnosima predviđeno je da su strane u obligacionom odnosu dužne da izvrše svoju obavezu i odgovorne su za njeno ispunjenje, a strana u obligacionom odnosu dužna je da u izvršavanju svoje obaveze postupa sa pažnjom koja se u pravnom prometu zahteva u odgovarajućoj vrsti obligacionih odnosa (pažnja dobrog privrednika, odnosno pažnja dobrog domaćina). Odredbom čl. 61. ovog zakona regulisano je da je zabluda bitna ako se odnosi na bitna svojstva predmeta, na lice sa kojim se zaključuje ugovor ako se zaključuje s obzirom na to lice, kao i na okolnosti koje se po običajima u prometu ili po nameri stranaka smatraju odlučnim a strana koja je u zabludi ne bi inače zaključila ugovor takve sadržine, s tim što strana koja je u zabludi može tražiti poništaj ugovora zbog bitne zablude, osim ako pri zaključenju ugovora nije postupala sa pažnjom koja se u prometu zahteva, a strana koja je u zabludi ne može na nju da se poziva, ako je druga strana spremna da izvrši ugovor kao da zablude nije bilo. U smislu čl. 111. Zakona ugovor je rušljiv kad je pri njegovom zaključenju bilo mana u pogledu volje strana.

Nižestepeni sudovi su zaključili da prilikom zaključenja ugovora tuženi - protivtužilac nije mogao steći pogrešnu predstavu o svojstvima predmeta ugovaranja, te da se nije nalazio u bitnoj zabludi koja predstavlja uzrok rušljivosti ugovor, zbog toga što je predmet ugovora bila roba, a ne patent i što je tužilac - protivtuženi predao tuženom - protivtužiocu svu dokumentaciju o registraciji proizvoda "___" iz koje je jednostavno jasno mogao, da je postupao s pažnjom koja se u prometu zahteva, utvrditi da je, u vreme prodaje, bio zaštićen robnim žigom, a i pored propusta koje je učinio, tuženi - protivtužilac je odmah otpočeo prodaju i proizvodnju ovog proizvoda pod drugim imenom, distribuirao ga je bez zabrana i bilo kakvih smetnji (tužilac - protivtuženi je naknadno ishodovao da rešenjem nadležnog organa proizvod bude zaštićen patentom i da ovaj način, kada se sadržina člana 1. ugovora pokazala spornom, preduzeo mere da se to otkloni, čime je pokazao spremnost da izvrši ugovor onako kako je to hteo drugi ugovornik). Stoga je opštinski sud usvojio tužbeni, a odbio protivtužbeni zahtev. Okružni sud je prihvatio pravno stanovište prvostepenog suda da je protivtužbeni zahtev neosnovan, da je tuženi - protivtužilac dužan da isplati tužiocu - protivtuženom ostatak kupoprodajne cene u iznosu koji predstavlja dinarsku protivvrednost 40.000 DEM po kursu na dan 01.01.1996. godine kao dana dospeća obaveze, dok je prvostepenu presudu ukinuo u delu kojim je odlučeno o kamati i troškovima parničnog postupka vraćajući predmet prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

Zbog pogrešne primene materijalnog prava, činjenično stanje je nepotpuno utvrđeno.

Odredbom člana 395. Zakona o obligacionim odnosima propisano je da ukoliko novčana obaveza glasi na plaćanje u nekoj stranoj valuti ili zlatu, njeno ispunjenje se može zahtevati u domaćem novcu, prema kursu koji važi u trenutku ispunjenja obaveze.

Zakon o deviznom poslovanju zabranjuje plaćanje u stranoj valuti u slučajevima koji su izvan kruga zakonom dopuštenih izuzetaka, zbog čega poverioci deviznih potraživanja imaju pravo da od dužnika zahtevaju izmirenje obaveza u dinarskoj protivvrednosti prema kursu koji je važio u vreme isplate sa domicilnom kamatom od dana dospelosti do isplate, takođe, u dinarskoj protivvrednosti.

Dakle, poverilac ne može da izvrši jednostranu konverziju dospelog deviznog duga u suprotnosti sa odredbom člana 395. Zakona o obligacionim odnosima, koja dopušta mogućnost izvršenje novčane obaveze u stranoj valuti jedino isplatom njene dinarske protivvrednosti prema kursu koji važi u trenutku ispunjenja obaveza. Stoga se isplata deviznog duga može zahtevati samo po važećem kursu na dan ispunjenja, kada se efektivno vrši plaćanje deviznog duga, a ne i pre izvršenja isplate, osim ako ugovorom stranaka nije drugačije određeno (član 12. i član 262. ZOO).

Kako je prvostepenom i drugostepenom presudom tuženi - protivtužilac obavezan da tužiocu - protivtuženom isplati ostatak kupoprodajne cene u iznosu koji predstavlja dinarsku protivvrednost 40.000 DEM i to po kursu na dan 01.01.1996. godine, kao dana dospelosti obaveze, a ne prema kursu na dan isplate izvesno je da pri donošenju pobijanih odluka nije pravilno primenjen član 395. Zakona o obligacionim odnosima povezano sa odredbama Zakona o deviznom poslovanju.

U ponovnom postupku, prvostepeni sud će imati u vidu primedbe na koje je ukazano ovim rešenjem, a pri donošenju nove odluke vodiće računa da konverzija deviznog duga pre ispunjenja obaveze nije dozvoljena ukoliko se ne zasniva na sporazumu stranaka, te da je u međuvremenu došlo i do povlačenja iz efektivne strane valute koja je bila predmet ugovaranja između stranaka.

Na osnovu člana 395. stav 2. ZPP-a odlučeno je kao u izreci.

Predsednik veća-sudija

Vesna Ponović. s.r.

Upravitelj pisarnice, dr. ...

Za tačnost otpravka

Upravitelj pisarnice,

Mirjana Vojvodić

st